

Uchwała z dnia 25 listopada 2011 r., III CZP 76/11

Sędzia SN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

Sędzia SN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

Sędzia SN Marta Romańska

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Banku Spółdzielczego w R. przy uczestnictwie Komisji Nadzoru Finansowego w W. o zmianę wpisu, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 25 listopada 2011 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 6 września 2011 r.:

"Czy na podstawie art. 56 § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.), rada nadzorcza banku spółdzielczego może wyznaczyć jednego ze swoich członków do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu tego banku;

– w przypadku odpowiedzi pozytywnej na to pytanie, czy w banku spółdzielczym na wyznaczenie takiej osoby do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu wymagana jest zgoda Komisji Nadzoru Finansowego przewidziana w art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. Nr 119, poz. 1252 ze zm.);

– czy członek rady nadzorczej wyznaczony do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu banku spółdzielczego może skutecznie wystąpić, w trybie art. 12 ust. 4 zdanie drugie ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. Nr 119, poz. 1252 ze zm.), z wnioskiem o powołanie członków zarządu tego banku?"

podjął uchwałę:

Rada nadzorcza banku spółdzielczego może wyznaczyć jednego z jej

członków do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu tego banku (art. 56 § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze, jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.) bez potrzeby uzyskania zgody Komisji Nadzoru Finansowego przewidzianej w art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. Nr 19, poz. 1252 ze zm.). Wyznaczony prezes zarządu nie jest uprawniony do występowania z wnioskiem o powołanie członków zarządu banku (art. 12 ust. 4 zdanie drugie tej ustawy).

Uzasadnienie

W postępowaniu rejestrowym o dokonanie wpisu Anny W. jako członka rady nadzorczej wyznaczonego do czasowego pełnienia funkcji członka zarządu Banku Spółdzielczego w R. Sąd Rejonowy uchylił orzeczenie referendarza w części dotyczącej wpisu tego członka rady i oddalił wnioski o wpis dwóch dalszych osób jako członków zarządu banku oraz wnioski o wpis pełnomocnika. Badając merytoryczną zasadność załączonych do wniosku dokumentów z bezwzględnie obowiązującymi przepisami, Sąd stwierdził, że wyznaczenie członka rady nadzorczej banku spółdzielczego do pełnienia funkcji prezesa zarządu na podstawie art. 56 ust. 1 zdanie trzecie ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm. – dalej: "Pr.spółdz.") może nastąpić po uprzedniej zgodzie Komisji Nadzoru Finansowego zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i banków zrzeszających (Dz.U. Nr 119, poz. 1252 ze zm. – dalej: "ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r."), a ponadto tak wyznaczony prezes nie mógłby skutecznie delegować do zarządu banku dwóch wskazanych przez siebie osób (art. 12 ust. 4 tej ustawy). W związku z tym, że w apelacji wnioskodawca podtrzymał stanowisko, iż wyznaczenie członka rady do pełnienia funkcji prezesa zarządu nie wymaga zgody Komisji Nadzoru Finansowego i tak wyznaczony prezes jest uprawniony wystąpić z wnioskiem o powołanie członków zarządu banku (art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r.), Sąd Okręgowy

przedstawił Sądowi Najwyższemu przytoczone na wstępie zagadnienia prawne, zwracając uwagę na skomplikowany i niejasny stan prawny w tym zakresie, mogący prowadzić do odmiennych interpretacji, oraz na brak jakichkolwiek wypowiedzi w literaturze w tej materii.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 56 ust. 1 zdanie trzecie Pr.spółdz. przewiduje możliwość wyznaczenia przez radę nadzorczą spółdzielni jednego lub kilku swoich członków „do czasowego pełnienia funkcji członka (członków) zarządu, „nie przesądzając, czy wyznaczenie takie odnosi się także do prezesa zarządu spółdzielni. W odniesieniu do spółdzielni niebędącej bankiem w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm. – dalej: "Pr.bank.") nie można negować uprawnienia rady spółdzielni w zakresie możliwości wyznaczania we wspomnianym trybie także prezesa zarządu spółdzielni, ponieważ przepisy Prawa spółdzielczego regulują wyraźnie skład osobowy zarządu spółdzielni i zaliczają prezesa zarządu wprost do grona członków zarządu (art. 49 ust. 1 i 2 Pr.spółdz., *verba legis*: członków zarządu, w tym prezesa i jego zastępców). Rzecz jasna, radę spółdzielni, korzystającą z wyznaczenia, wiąże przewidziana w statucie liczba członków zarządu (art. 49 ust. 1 Pr.spółdz.).

Szersza regulacja zasad formowania składu osobowego zarządu banku spółdzielczego, przewidziana w art. 12 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. i w art. 22b Pr.bank, mogłaby jednak prowadzić do wniosku o znacznym ograniczeniu samodzielności kompetencyjnej rady nadzorczej banku spółdzielczego w stosunku do kompetencji rady każdej innej spółdzielni właśnie w zakresie powoływania prezesa zarządu banku. Co więcej, u podstaw takich ograniczeń leżą nie tylko cele zapewnienia operatywnej reprezentacji banku jako osoby prawnej, ale także czynnik profesjonalnego zarządzania przedsiębiorstwem bankowym.

Obserwacje te nie mogą jednak prowadzić do wniosku, że funkcjonująca w banku spółdzielczym rada nadzorcza nie może skutecznie wyznaczyć na podstawie art. 56 ust. 1 Pr.spółdz. w związku z art. 20 ust. 1 Pr.bank. jednego ze swych członków do czasowego pełnienia funkcji członka zarządu, w tym także prezesa banku. Trzeba wyraźnie odróżnić przewidziane *de lege lata* dwa reżimy prawne w zakresie kształtowania składu osobowego członków zarządu banku spółdzielczego

z udziałem rady nadzorczej, tj. reżim ogólny i reżim szczególny. Reżim ogólny określony został w art. 12 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. i w art. 22b Pr.bank. Ma on zastosowanie w każdej sytuacji niezakłóconego działania zarządu banku spółdzielczego, natomiast reżim szczególny może być zastosowany tylko wówczas, gdy występuje sytuacja wyjątkowa, określona w art. 56 ust. 1 zdanie trzecie („w razie konieczności”). Te szczególne kompetencje rady nadzorcze banku mogą być wykorzystane jedynie w takiej właśnie sytuacji wyjątkowej ze skutkami prawnymi o charakterze tymczasowym. Służą one przede wszystkim zapewnieniu bankowi w zasadzie natychmiastowej i nieprzerwanej, choć prowizorycznej reprezentacji w obrocie prawnym.

Duże znaczenie odgrywa w tym zakresie czynnik czasowy i w związku z tym cele zagwarantowania profesjonalnego zarządzania przedsiębiorstwem bankowym w postaci weryfikowania osoby wyznaczonej do pełnienia funkcji prezesa banku przez Komisję Nadzoru Finansowego (art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. i art. 22b Pr.bank.) powinny schodzić na plan dalszy. Oznacza to, że wyznaczenie przez radę nadzorczą banku z grona swoich członków osoby do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu banku spółdzielczego nie wymaga zgody Komisji Nadzoru Finansowego ani jakiegokolwiek innego postępowania weryfikacyjnego delegowanego prezesa zarządu banku spółdzielczego na podstawie art.56 ust. 1 zdanie trzecie Pr.spółdz. w związku z art. 20 ust. 1 Pr.bank.

Czynnik czasu czyni nieoperatywnym ewentualne ustanowienie kuratora przez sąd, gdyż wyznaczanie prezesa zarządu przez radę nadzorczą ma właśnie także na celu uniknięcie postępowania wszczętego na podstawie art. 42 k.c. Nie należy przy tym zakładać, że rada nadzorcza banku, w sytuacji określonej w art. 56 ust. 1 zdanie trzecie Pr.spółdz., wyznaczy do pełnienia funkcji prezesa osobę niekompetentną lub nieuprawnioną do tymczasowego reprezentowania banku i zarządzania przedsiębiorstwem bankowym. W każdym razie bank spółdzielczy, znajdujący się w sytuacji określonej w art. 56 ust. 1 zdanie trzecie Pr.spółdz., nadal podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego (art. 131 i 138 Pr.bank.), która może być uczestnikiem postępowania o wpis w Krajowym Rejestrze Sądowym członków zarządu banku, w tym prezesa zarządu (art. 35 Pr.bank.).

Niewątpliwie może powstać problem przy określaniu niektórych uprawnień prezesa zarządu banku spółdzielczego wyznaczonego na podstawie art. 56 ust. 1 zdanie trzecie Pr.spółdz.; chodzi przede wszystkim o uprawnienia w zakresie formowania personalnego składu zarządu przewidziane w art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r., zgodnie z którym m.in. powołanie członków zarządu banku spółdzielczego przez radę nadzorczą tego banku następuje na wniosek prezesa zarządu banku. Należy przyjąć, że prezesowi zarządu banku spółdzielczego wyznaczonemu do pełnienia tej funkcji na podstawie art. 56 ust. 1 zdanie trzecie Pr.spółdz. w związku z art. 20 ust. 1 Pr.bank. nie przysługuje uprawnienie do składania wniosku o powołanie członków zarządu. Jak wspomniano, art. 56 ust. 1 zdanie trzecie Pr.spółdz. przewiduje wyjątkowy sposób ukształtowania osobowego składu zarządu banku spółdzielczego w sytuacji szczególnej, jeżeli zatem doszło do powierzenia członkowi rady nadzorczej czasowo funkcji prezesa zarządu tego banku, nie znaczy to, że *ipso iure* nabywa on wszystkie uprawnienia związane z kształtowaniem składu osobowego zarządu banku znajdującego się w tej sytuacji. Świadczy o tym ogólna treść art. 56 ust. 1 zdanie trzecie Pr.spółdz. i zasadniczy cel tego przepisu. (...) Przewidziany w tym przepisie stan konieczności, wywołany m.in. z uszczupleniem składu zarządu uprawnia radę nadzorczą do skorzystania z kompetencji przewidzianych w tym przepisie w celu przywrócenia bankowi spółdzielczemu czasowo właściwej reprezentacji w obrocie prawnym, a więc do odpowiedniego uzupełnienia składu zarządu. Może to dotyczyć także, a nie tylko osoby prezesa, nie mieści się zatem w celu omawianej regulacji powierzanie wyznaczonemu przez radę prezesowi zarządu misji skompletowania – nawet czasowo – składu zarządu.

Z tych względów Sąd Najwyższy rozstrzygnął przedstawione zagadnienia prawne, jak na wstępie (art. 390 k.p.c.).